

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 15

Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 13. apríl 1946

Bláðið verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

20. árg.

Dokumentasjón

**J teirri endiligu støduni til ríkisstjórnarupp-
skotið til stjórnarskipan fyri Føroyar var ikki
orð- ella komma-munur millum javnaðarflekk-
sins og fólkaflokksins sendimenn.**

Sjálvandi er hvørt orð satt og álitandi í Øregaards og minari frágreiðing viðvíkjandi flokkanna støðu til ríkisstjórnar uppskot ella tilboð til Føroyingar.

Vit fóru av landinum við tí hjartans ynski at vinna at eini meirlutastøðu millum Føroyingar. Ein tlik støða vildi gera okkum sterkar.

Tá ið so fólkaflokksins sendimenn gingu saman við okkum um eitt felags broytingar (semingar) uppskot til ríkisstjórnaruppskotið kendist tað eisini munandi.

Vit kenna ongan skammarrodna yvir fyri okkara veljarum ella yvir fyri Føroyingum í síni heild fyri okkara javnaðarmanna støðu undir samráðingunum.

Tvørturímóti!

Vit skundaðu okkum at bera úrslitið, støduna, fram fyri almenn- ingin í Føroyum, sum vit skyld- aðu skjótast møguligu frágreiðing.

Tað ger okkum ilt, at hinir sendimennir ikki tykjast at vera í eins rúmum skóm.

Ja, tað er hugstoytt at siggja, fólkaflokksmenn í »Dagblaðnum« benda sínar frágreiðingar og bein- leiðis skera burtur tann seinasta teinin av samráðingunum, ið bóru at eini felagsstøðu hjá javnaðar- monnum og fólkaflokksmonnum.

Tað er, sum maðurin segði, »psykologískt interessant« — at siggja í »Dagblaðnum« uppafturprentað eitt av javnaðarmanna semingar- uppskotum, sum ikki bar til semju, meðan tað uppskotið, sum til punkt og prikk varð góðtikið av fólkaflokksmonnum og javnaðar- monnum, og sum var tað seinasta, ið var borið fram og hildið fast um á samráðingarfundunum, ikki verður nevnt við einum orði og enn og minni prentað upp aftur.

Hava fólkaflokksins umboðsmenn fingið ein so dyggan frá einum av flokksins »fusintastum« — ið sjálv- andi ikki hevur vitad skil á, hvussu landið verunliga lá — at teir annað- hvørt hava mist endan ella eru vorðnir so hjartkiptir, at teir ikki hava kent sær onnur ráð uttan fyri alt í verðini at skava út yvir,

ja beinanvegin dylja semingar- samstøðuna við javnaðarmenn í stjórnarspurninginum?

Er tað tað, at endin er mistur og minnið farið, skal eg her við gleði gera mitt til fyri at koma til hjálpar við eini dokumentasjón, ið kann vekja minni hjá teim gloymsku:

Th. Petersen endar sína frágreiðing við nevndu endurprentan av einum semingarútkasti frá javnaðarmonnum og einum svari frá fólkaflokkinum.

Javnaðarmenn, ið kendu tað sum skyldu sína móti landi og fólki at nýta hvørja lētu og hvønn møgu- leika fyri at vinna at eini semju, hildu sjálvandi áfram við semingar- royndunum.

Semingarhugurin tóktist eisini at enda at vera vorðin stórri hjá fólkaflokksmonnum. Sum eitt dømi her uppá kann nevast, at meðan Poul Petersen og eg lægdu havur í blot fyri at forma eina felags- støðu, leitaði Richard Long — ætlandi sum sendur av sínum lagsmonnum — á serfund við figgj- armalaráðharra Torkel Kristensen o. s. fr.

Úrslitið av samráðingunum millum fólkaflokksins og javnaðarflekk- sins sendimenn varð eitt felags broytingaruppshot til ríkisstjórnar- innar uppskot.

Tað uppskot sum fólkaflokks- menn og javnaðarmenn vóru vorðnir samdir um at kunna góðtaka frá ríkisstjórnini og viðmæla í Føroy- um yvir fyri okkara partamonnum var seldgandi:

Den af Ministeriet valgte Delegation og Lagtingets Delegation er efter en fri Forhandling endes om at stille Forslag om den nedenfor angivne Ordning med Hensyn til Færøernes statsretslige Stilling og Styrelsen af Færøerne. Man har her ved søgt at naa til en Samhørsordning, der med Opretholdelse af Færøerne som en Del af Danmarks Rige, men under fuld Anerkendelse af det færøske Folks nationale og sproglige Egenart, kan fastlægge og sikre Oer- nes Styre ved egne Organer inden for de Rammer, som følger af Færøernes Stilling som en Del af Riget. Og ligesom man fra Ministeriets Delegation har givet Udtryk for, at man hvis Færøerne maatte ønske den fulde Selvstændighed og Ophør af

det historiske Samhørsforhold med Danmark, fuldt ud vilde respektere dette Ønske, gaar man ud fra, at Danmark under Forhandling vil stille sig paa samme Maade, hvis det færøske Folk paa et senere Tidspunkt klart maatte nære et saadant Ønske.

1. Færøernes statsretslige Stilling inden for det danske Rige opretholdes som hidtil. Under Hensyn til det færøske Folks nationale og sproglige Egenart gennemføres for Færøernes Styre de Særregler, som angives i de efterfølgende Punkter:

2. Denne Nyordning fastlægges ved en efter Forhandling med Lagtinget gennemført Lov indenfor Grundlovens Rammer.

3. Regeringen vil i Forbindelse med Ændring af Grundloven søge optaget Bestemmelser i denne, der fastsætter Færøernes særlige Stilling og den nye Ordning.

4. Færøerne repræsenteres i Rigsdagen ved mindst 2 Medlemmer. Saalænge Rigsdagen er delt i de nuværende to Ting, har Færøerne 2 Repræsentanter i Folketinget og 1 Repræsentant i Landstinget.

5. Det færøske Flag anerkendes som særligt Flag for Færøerne. Medens Statens Tjenestemænd, Institutioner og Fartøjer paa Færøerne udelukkende anvender Rigsflaget, har Lagtinget, kommunale og private Institutioner samt private Personer paa Færøerne Ret til at anvende enten Rigsflaget eller det færøske Flag; samme Ret har Fartøjer, hjemmehørende paa Færøerne.

6. Det færøske Sprog anerkendes sammen med Dansk til Anvendelse i Skole og Kirke, i den færøiske Administration og som Lov- og Rets- sprog med de Begrænsninger, som følger af praktiske Hensyn og Hensynet til Rigets Enhed.

7. Alle paa Færøerne hidtil gældende Love, Anordninger, Bekendtgørelser, Kundgørelser o. s. v. forbliver i Kraft, indtil de ændres eller ophæves af den dertil efter Nyordningen kompetente Myndighed.

8. Direkte Skatter paa Færøerne udskrives som Skat til Landskassen (Lagtingsskat) eller Skat til Kommunen. De nærmere Bestemmelser herom, herunder om hvem der er skattepligtige, hvorledes og med hvilke Beløb Skatterne skal pålægges og opkræves, gives af Lagtinget, dog at Beskatningsreglerne ikke paa noget væsentligt Punkt maa stride mod Principperne i den almindelige, danske Skatte Lovgivning.

9. Inddirekte Skatter og Afgifter fastsættes af Lagtinget og tilfalder Landskassen.

Lagtinget har Beføjelsen til at raade over disse Indtægter.

10. Der tillægges Lagtinget Myndighed til at give Retsforskrifter og andre Bestemmelser af lovgivningsmæssig eller anordningsmæssig Karakter for særlige færøiske Anliggender, hvis Ordning ikke medfører Udgifter for Statskassen og ikke berører Riget. Ved den i Punkt 2 omtalte Lov angives det nærmere, hvilke Omraader Lagtinget straks overtager, og der aabnes Mulighed for, at Lagtinget under de givne Betingelser senere kan overtage yderligere i Loven nærmere angivne Omraader.

11. De af Rigsmyndighederne udfærdigede Love m. v. skal først kunne gøres gældende paa Færøerne,

Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Húsabrugv

Tlf. 443

efter at Lagtinget har haft Lejlighed til at udtale sig derom, eventuelt med de af Forholdets Natur flydende Ændringer. Undtagelse fra denne almindelige Regel maa dog gøres for Grundlove, Finanslove, Love om Statslaan og andre Love, der efter deres egen Karakter ikke kan være undergivet en saadan Begrænsning, eller hvis Ikraftsættelse af Ministeren skønnes ikke at kunne afvente Lagtingets Udtalelse.

10. Efter Rigets Bevillingsmyndigheds Bestemmelse gives der som hidtil paa Finansloven Bevilling til sociale og kulturelle Formaal, til Erhvervenes Ophjælpning, Havne- og Vejbygning o. lign.

11. Ved Udfærdigelse af dansk Pas og Nationalitetsbevis for Færing kan indføres Ordet »Færing« og paa Omslaget under »Danmark« sættes »Føroyar«.

12. Forvaltningen er underlagt et Raad (Landsstyre) bestaaende af Rigsombudsmanden som Formand og Lagtingets Landsnævne paa 4 Medlemmer. Landsnævnets Formand, der vælges af Lagtinget, er Landsstyreets Næstformand.

13. I Sager, der alene angaar de Omraader, som i Henhold til Punkt 2 er henlagt til Lagtinget, træffes Afgørelsen dog af Landsnævnets Medlemmer. I Tilfælde af Stemmelighed i Landsnævnet er Formandens Stemme afgørende. I Sager, der alene angaar den statslige Forvaltning, træffes Afgørelse af Rigsombudsmanden. Alle andre Sager afgøres af det samlede Landsstyre.

14. Rigsombudsmanden, Dommeren og Politimesteren og deres Medhjælpere er ansat af Staten, hvorigt undersøges det nærmere, hvorvidt Ansættelse af hidtidige Statstjenestemænd kan henlægges til Landsstyet.

15. Der søges ved Stats- og færøsk Finansiering oprettet en færøsk Kreditinstitution til Erstatning af Kredittoreninger og til Forvaltning af den offentlige Udlånsvirksomhed paa Færøerne.

16. Der aabnes Mulighed for direkte Medvirken fra færøsk Side ved Afslutning gennem Udenrigstjenesten af Handelsaftaler, der særlig er af Interesse for de færøiske Erhverv, navnlig Fiskeriet.

Til viðari minnisvekingar fyri serliga Poul Petersen kann verða skoytt uppi, at tað originala eintak, ið hann og fólkaflokksins sendimenn hava av hesum felags- uppskoti hevur hann sjálur skrivað av eftir minari reinskriving.

Undir avskrivningini legði hann til merkis, at eg í stykki 11 hevði gloymt at seta: »og paa Omslaget under »Danmark« sættes »Føroyar«.